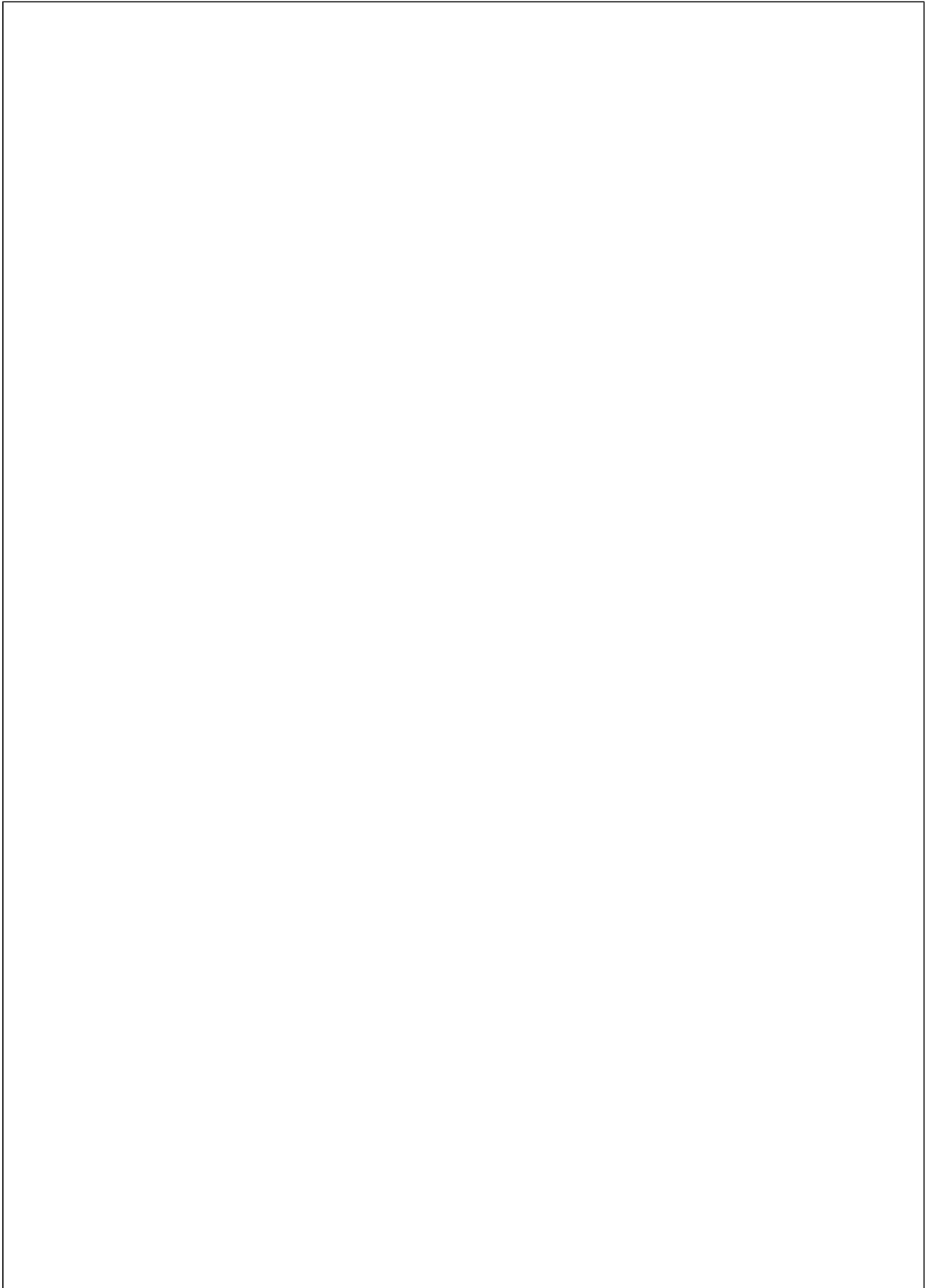

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/224313,Uroczystosc-wreczenia-Krzyzy-Wolnosci-i-Solidarnosci-bylym-dzialaczom-opozycji-a.html>
26.02.2026, 20:42

Uroczystość wręczenia Krzyży Wolności i Solidarności byłym działaczom opozycji antykomunistycznej

25 czerwca 2025 r. w budynku Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Radomiu odbyła się uroczystość wręczenia Krzyży Wolności i Solidarności byłym działaczom opozycji antykomunistycznej za zasługi w działalności na rzecz niepodległości i suwerenności Polski oraz respektowania praw człowieka w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

25.06.2025

[Krzyż Wolności i Solidarności](#)

W imieniu Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Andrzeja Dudy aktu dekoracji dokonał zastępca prezesa Instytutu Pamięci Narodowej dr hab. Krzysztof Szwagrzyk. Uroczystość poprowadziła naczelnik radomskiej delegatury IPN, Danuta Pawlik.

Jak podkreślił zastępca prezesa IPN dr hab. Krzysztof Szwagrzyk:

- Dane jest nam dziś uczestniczyć w uroczystości uhonorowania działaczy opozycji antykomunistycznej z lat 1976-1989. To wydarzenie, o którym możemy powiedzieć, że jest wyrazem pamięci - pamięci Państwa Polskiego wobec tych, którzy przed laty podjęli walkę z systemem komunistycznym i bardzo często ponosili za nią osobiste konsekwencje.

Z kolei Andrzej Czuma, odbierając odznaczenie w imieniu swojego brata - ojca Huberta Czumy, powiedział:

- To odznaczenie jest wielkim zaszczytem i wyrazem uznania dla mojego świętej pamięci brata Huberta - człowieka, który z oddaniem i poświęceniem służył innym. Niósł pomoc tym, którzy w czasach komunistycznego zniewolenia byli prześladowani, którym odbierano godność i wolność. Wiedział, że jego wsparcie jest potrzebne - i nigdy nie zawahał się go udzielić.

W wydarzeniu uczestniczyli przedstawiciele władz państwowych i samorządowych, Wojska Polskiego, służb mundurowych, duchowieństwa oraz reprezentanci stowarzyszeń zrzeszających osoby represjonowane w okresie PRL. Obecność tak licznej grupy gości podkreśliła wagę i rangę uroczystości, stanowiącej wyraz hołdu dla tych, którzy z odwagą przeciwstawiali się systemowi komunistycznemu i walczyli o wolną i suwerenną Polskę.

Krzyżem Wolności i Solidarności zostali odznaczeni:

- Elżbieta Deszczyńska

Pośmiertnie:

- Ks. Hubert Walerian Czuma

Uroczystość zwieńczył występ artystyczny w wykonaniu uczniów Zespołu Szkół Muzycznych im. Oskara Kolberga w Radomiu.

* * *

Krzyż Wolności i Solidarności został ustanowiony przez Sejm 5 sierpnia 2010 roku. Po raz pierwszy przyznano go w czerwcu 2011 roku przy okazji obchodów 35. rocznicy protestów społecznych w Radomiu. Krzyż nadawany jest przez Prezydenta RP, na wniosek Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej, działaczom opozycji wobec dyktatury komunistycznej za działalność na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości i suwerenności lub respektowanie praw człowieka w PRL. Krzyż Wolności i Solidarności wzorowany jest na Krzyżu Niepodległości z II RP.

* * *

Hubert Czuma urodził się 2 listopada 1930 r. w Lublinie, w rodzinie o głęboko zakorzenionych tradycjach patriotycznych. W wieku 18 lat wstąpił do Towarzystwa Jezusowego, a święcenia kapłańskie otrzymał 30 października 1955 r. Od 1957 r. katecheta i duszpasterz akademicki w Łodzi, od 1961 r. spowiednik w Warszawie, w latach 1961-1963 katecheta, duszpasterz akademicki w Gdańsku, w latach 1963-1971 diecezjalny duszpasterz akademicki diecezji lubelskiej oraz rektor Kościoła Akademickiego KUL, w latach 1971-1972 duszpasterz w Kaliszu, w latach 1972-1973 duszpasterz akademicki w Bydgoszczy, w latach 1973-1979 duszpasterz akademicki w Szczecinie. W 1961 r. zainicjował spotkania w Zakopanem przedstawicieli Duszpasterstw Akademickich z całego kraju, współorganizator pielgrzymek sierpniowych z Warszawy do Częstochowy (do 2008 r.).

W sierpniu 1979 r. zmuszony do opuszczenia Szczecina i przeniesiony do Radomia. Oficjalnie nie mógł pracować z młodzieżą akademicką, jednak wspierał ks. Zdzisława Domagałę w prowadzeniu Duszpasterstwa Akademickiego. W latach 1980-1989 organizował msze św. za Ojczyznę, był opiekunem „Solidarności”, a także organizatorem spotkań dla opozycjonistów „S”. Po 13 grudnia 1981 r. był współorganizatorem uroczystości religijno-patriotycznych w radomskim kościele p.w. Trójcy Świętej z udziałem znanych aktorów, opiekował się prześladowanymi, wspierał finansowo działalność wydawniczą i kolportaż podziemnych wydawnictw. W 1989 r. był jednym z inicjatorów i twórców Komitetu Obywatelskiego Ziemi Radomskiej. Od 1990 r. był kapelanem więziennym, a od 1991 r. publicystą radiowym. Duszpasterz „Solidarności”, od 2001 r. duszpasterz Ludzi Pracy i sekretarz telefonu zaufania w diecezji radomskiej.

Wielokrotnie przesłuchiwany, inwigilowany i więziony. W 1970 r. podejrzany o związek z konspiracyjną organizacją niepodległościową „Ruch”, aresztowany, osadzony w areszcie przy ul. Rakowieckiej w Warszawie, zwolniony w styczniu 1971 r. na skutek zabiegów prymasa Polski Stefana Wyszyńskiego.

Podczas wieloletniej posługi kapłańskiej był katechetą i duszpasterzem Duszpasterstwa Akademickiego w różnych miejscach kraju. W latach 1977-1979 był współorganizatorem szczecińskiego Ruchu Obrony Praw Człowieka i Obywatela, Studenckiego Komitetu Solidarności oraz pomysłodawcą wydania niezależnego pisma „Domysły” i czasopisma „Korzenie”. W 1979 r. został zmuszony do opuszczenia Szczecina i przeniesiony do Radomia.

W latach 1979-1988 rozpracowywany przez Wydz. IV KW MO/WUSW w Radomiu w ramach Sprawy Operacyjnego Rozpracowania krypt. Fanatyk.

Hubert Walerian Czuma SJ w latach 1980–1989 był opiekunem „Solidarności”. Inicjował i współorganizował, m.in. uroczystości religijno-patriotyczne, spotkania i wykłady ze znanymi działaczami opozycji. Był opiekunem prześladowanych, wspierał finansowo działalność wydawniczą i kolportaż podziemnych wydawnictw. W 1989 r. był współorganizatorem Komitetu Obywatelskiego Ziemi Radomskiej. W związku ze swoją działalnością opozycyjną był inwigilowany i wielokrotnie przesłuchiwany. W 2003 honorowy członek NSZZ „S”, członek Rady Programowej „Tygodnika Solidarność”. Honorowy Obywatel Miasta Szczecina (2008).

Działalność księdza Huberta Czumy od chwili rozpoczęcia przez niego pracy duszpasterskiej w Radomiu miała dla mieszkańców miasta ogromne znaczenie. Swoją niezłomną postawą, umiłowaniem dla najwyższych wartości, wywarł ogromny wpływ na wszystkich tych radomian, którzy napotkali go na swojej drodze. Dla wielu, zwłaszcza młodych ludzi, jego postawa, uczciwość, bezinteresowność, umiejętność jasnego mówienia nawet o rzeczach trudnych, pokazywanie że idee solidarności międzyludzkiej nie są pustym hasłem, stała się prawdziwym drogowskazem. Dzięki jego postawie, przywiązaniu do idei wolności, wielu mieszkańców Radomia uwierzyło w to, że mimo grożących niebezpieczeństw warto było narażać się, bo dzięki temu Polska może kiedyś być wolna.

Ks. Hubert Walerian Czuma zmarł 19 września 2019 roku w Warszawie.

Elżbieta Deszczyńska brała czynny udział w strajku mającym miejsce w Radomiu w dniu 25 czerwca 1976 r. Bezpośrednią przyczyną protestu była zapowiedziana dzień wcześniej w Sejmie PRL przez premiera Piotra Jaroszewicza drastyczna podwyżka cen artykułów żywnościowych. Wówczas w Radomiu, Ursusie i Płocku doszło do pochodów i demonstracji, zakończonych starciami z Milicją Obywatelską.

Elżbieta Deszczyńska, w związku z udziałem w demonstracji została zatrzymana. Kolegium ds. Wykroczeń przy Prezydencie Miasta Radomia orzekło wobec niej karę 3 miesięcy aresztu oraz karę grzywny. 6 lipca 1976 r. została osadzona w Areszcie Śledczym Warszawa Białołęka.

Elżbieta Deszczyńska była pozbawiona wolności w okresie od 25 czerwca do 31 lipca 1976 r.

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Radom

Radom

Krzyż Wolności i Solidarności

Krzyż Wolności i Solidarności